

Потребує вирішення питання якісного складу молоді рослиноїдних риб, якою здійснюється зариблення пониззя Дніпра, а також потребує розв'язання низка інших проблем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бугай К.С. Размножение рыб в низовье Днепра. – К.: Наук. думка, 1977. – 216 с.
2. Залуми С.Г. Современный состав и некоторые закономерности формирования ихтиофауны низовья Днепра в условиях зарегулирования и сокращения речного стока // Вопр. ихтиологии.– 1970. – 10. – С. 779 – 789.
3. Полищук В.С. Проблемы экологии Днепроовско-Бугской устьевой области //Проблемы рационального использования и охраны разных ресурсов бассейна нижнего Днепра. – Ч.1. – Днепропетровск. – 1990. – С. 6.

УДК: 639.2

**ЕКОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
РИБОГОСПОДАРСЬКОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ
ДНІПРОВСЬКО-БУЗЬКОЇ ГИРЛОВОЇ ОБЛАСТІ**

Б.С.АРТЮЩИК,

І.М.ШЕРМАН – д.с.-г.н., професор,

Б.І.ПРАВОТОРОВ – к.с.-г.н.,

І.А.ЛОБАНОВ – Південрибвод, Херсонський ДАУ, Херсонська гідробіологічна станція НАНУ

Сучасний стан рибництва та рибальства Дніпровсько-Бузької гирлової області далекий від адекватності. Коріння цього питання сягають у проблеми наявної диспропорції між можливостями природного відтворення і нагулу молоді провідних компонентів промислової іхтіофауни та умовами, які об'єктивно сформулювалися завдяки антропогенному навантаженню [1,3].

Трансформація гідрологічного режиму скидання відпрацьованих вод промислово-побутового та аграрного комплексів, очистка яких бажає бути значно кращою, призвели до суттєвих змін, які передусім торкнулися фізико-хімічних параметрів середовища. Гребля Каховської ГЕС і утворення Каховського водосховища фактично позбавили можливості природного відтворення прохідних і значно погіршили можливості природного відтворення напівпрохідних видів риб. У напруженому стані опинилися види, які не демонструють класичних нерестових міграцій, а саме – фітофіли, пелагофіли та літофіли, природне відтворення яких пов'язане із наявністю нормальної сезонної динаміки рівня води і відповідних параметрів течії. Таким чином, гідрологія акваторій Дніпровсько-Бузької гирлової області повністю не відповідає вимогам прохідних або певною мірою не відповідає вимогам відтворення напівпрохідних, що є справедливим для абсолютної біль-

шості компонентів промислової іхтіофауни досліджуваного регіону. Порушення природного гідрологічного режиму на фоні дії скидних вод, очистка яких у значній кількості випадків не є достатньою, своєю чергою призвело до подальших суттєвих змін фізико-хімічних параметрів середовища, змістило їх до критичних значень щодо можливості нересту значної кількості видів риб і нагулу їх молоді.

Поряд із цим біопродукційний потенціал акваторій, що розглядаються, є достатнім і перспективним для ефективного нагулу і може забезпечити утворення суттєвих обсягів рибопродукції видів, які входять до складу промислової іхтіофауни [2].

Таким чином, за об'єктивного розгляду ситуації стає зрозуміло, що з одного боку екологічні передумови відтворення залишаються достатньо несприятливими, а з другого боку – зберігаються достатні перспективи підвищення ефективності рибогосподарської експлуатації Дніпровсько-Бузької гирлової області за рахунок штучного відтворення і вирощування життєстійкої молоді для її наступної інтродукції у акваторії регіону.

Із викладеного вище стає наочною і зрозумілою необхідність втручання людини у процеси відтворення запасів видів риб, які є бажаними компонентами промислової іхтіофауни, і здійснення поступового переходу від класичного рибальства до рибництва за принципом пасовищної аквакультури. У зв'язку з орієнтацією досліджень необхідно акцентувати увагу на тому, що традиційні посилення на необхідність поєднання інтересів гідроенергетики, сільського господарства, промислово-побутового комплексу та рибного господарства не є реальними. Багаторічний досвід свідчить, що в екстремальних ситуаціях кожна галузь працює виключно на себе, а потерпає передусім рибне господарство. Враховуючи ці обставини, вважаємо за доцільне максимально зняти вплив негативних дій головних водокористувачів шляхом взаємопогодження. Але при цьому не дуже сподіваємося на повне виконання взятих на себе зобов'язань відповідними сторонами.

При цьому залишається наочним те, що перспективи реалізації завдання на підвищення ефективності експлуатації акваторій регіону пов'язані, на думку авторів, з реалізацією двох напрямів, які певною мірою взаємопов'язані між собою. У цьому зв'язку автори вважають, що першим напрямом є і залишається на довготривалу перспективу меліорація рибогосподарських водойм, орієнтована на оптимізацію умов природного відтворення і нагулу молоді цінних промислових видів риб у межах реального й можливого.

Другий напрям передбачає штучне відтворення або розведення промислових видів риб, вирощування життєстійкої молоді, яка буде використана для наступної інтродукції у водойми Дніпровсько-Бузької гирлової області, для чого повинні працювати відповідні рибничі підприємства, орієнтовані на забезпечення потреб водойми Дніп-

ровсько-Бузької гирлової області.

Обидва напрями взаємодоповнюють один одного і виступають реальним механізмом цілеспрямованого формування іхтіофауни водойм, пов'язаного із рибогосподарською діяльністю регіону.

При цьому виняткового значення в умовах суттєвих витрат на меліорацію набуває розведення цінних видів риб і вирощування життєстійкої молоді традиційних видів та акліматизантів, діяльність наукових та рибоохоронних структур. Цей тандем – науково-дослідні організації та рибоохоронні структури – повинен забезпечити реальні прогнози вилову риби за умов раціональної рибогосподарської експлуатації акваторій і дієву охорону рибних запасів шляхом ефективного контролю за виконаннями рибпромисловцями всіх форм власності положень рибоохоронного законодавства.

Аналізуючи викладене, стає ясно, що для забезпечення раціонального рибного господарювання на акваторіях, що розглядаються, необхідний не тільки дієвий контроль із боку органів рибоохорони за виконанням правил рибальства, а й суттєві зусилля щодо відтворення рибних запасів і вирощування життєстійкої молоді цінних видів риб у штучних умовах [1]. Враховуючи екологічні умови, вважаємо, що регламентований промисел у поєднанні з меліоративними роботами, розведенням та вирощуванням життєстійкого рибопосадкового матеріалу з метою наступної інтродукції здатні трансформувати кормові ресурси акваторій у кормову базу, забезпечивши продукування іхтіомаси високої якості. Такий підхід до загальної проблеми може забезпечити цілеспрямоване формування промислової іхтіофауни у напрямі раціонального рибного господарства, де рибальство і рибництво консолідує свої зусилля.

У зв'язку із викладеним формується концепція, основним положенням якої є думка про поступову трансформацію рибогосподарської діяльності на зазначених акваторіях Дніпровсько-Бузької гирлової області. Поряд із традиційним рибальством зростає значення рибництва, яке базується на меліорації існуючих нерестовищ і місць нагулу молоді, встановленні штучних гнізд для фітофілів, створенні кам'яних субстратів для літофілів, розведенні прохідних, напівпрохідних видів аборигенної іхтіофауни і вирощуванні їх життєстійкої молоді з метою наступної інтродукції.

У цих роботах особливого значення набувають зусилля зі штучного відтворення рослиноїдних риб, які не входять до складу аборигенної іхтіофауни, але в умовах трансформації гідрологічного режиму, зміни абіотичних і біотичних параметрів середовища стали досить перспективними об'єктами рибного господарства, що має не тільки теоретичну основу. Тут ми маємо практичні і досить вагомні результати. Поряд з тривалим періодом робіт з рослиноїдними рибами сьогодні розгорнуті роботи з веслоносом, розглядаються питання відносно інших перспективних об'єктів рибного господарства.

Таким чином, трансформація рибного господарства акваторій, що розглядаються, поступово переміщується в бік рибництва з характерною пасовищною аквакультурою і потужними комплексами, які розводять ряд об'єктів туводної іхтіофауни і нових об'єктів сучасного рибництва, що вирощуються в умовах відповідних підприємств та використовуються для інтродукції у водойми Дніпровсько-Бузької гірлової області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Артющик Б.С., Шерман І.М., Пилипенко Ю.В. Кормовые ресурсы и кормовая база Днепровско-Бугской устьевой области в связи с рациональным использованием биопродукционного потенциала. //Сучасні інформаційні та енергозб. технології життєзабезп. людини. – К. – 2002. – Вип.11. – С. 81-84.
2. Шерман І.М., Малишева О.О. Сучасний стан Дніпровсько-Бузького лиману у зв'язку з окремими представниками промислової іхтіофауни. //Таврійський науковий вісник. – Вип. 24. – Херсон. – 2002. – С.123-126.
3. Шерман И.М., Пилипенко Ю.В., Артющик Б.С. Влияние интродуцентов на формирование промысловой ихтиофауны Днепровско-Бугской устьевой области. //Сучасні інформаційні та енергозб. технології життєзабезп. людини. – К. – 2002. – Вип. 11. – С.155-158.

УДК 575(075.8)

ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ГЕНЕТИКИ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ “ВОДНІ БІОРЕСУРСИ”

В.В.БАЗАЛІЙ – д.с.-г.н., Херсонський ДАУ

Генетика теперішня і генетика майбутнього беруть початок від генетики минулого, геніальним творцем якої був Г.Мендель. Зараз важко відповісти, що в його роботі заслуговує більше уваги: ретельне проведення експериментів, досконале знання вихідного матеріалу і його правильний підбір при виконанні контрольованих схрещувань, чи чітке обґрунтування результатів досліджень [1].

Ніхто й ніколи не стверджував і не стверджує, що вся генетика народилась у 1865 році, коли монах-ботанік опублікував звіт про результати досліджень. Але, безумовно, він був першим, відкривши головне: дискретну, або переривисту природу спадковості ознак, їх незалежність при успадкуванні. І це тоді, коли ще не були відкриті хромосоми, поділ соматичних і статевих клітин та ін., коли господарювала гіпотеза тисячолітньої давнини, згідно з якою передачу спадкових факторів розуміли як результати змішування крові. Залишки цієї гіпотези збереглися і до наших днів: “напівкрівка”, “чвертькрівка”, “чистокривка”, хоча в дійсності вона до успадкування ознак не має ніякого відношення [2,3].

Тим часом цитологи відкрили хромосоми, протягом багатьох ро-